

Upphandling av lekplatsmaterial

Linköping
Där idéer blir verklighet

För att uppnå miljömålet, Giftfri miljö krävs det ett omfattande kontrollarbete rörande innehåll av farliga ämnen i kemikalier och varor. Det nationella miljömålet har införlivats regionalt i Linköpings kommuns strategiska plan genom formuleringen "Kommunen ska också inleda arbetet med att säkerställa regeringens mål om en giftfri och säker livsmiljö. Arbetet ska inledas med att upprätta en handlingsplan för hela kommunen med ambitionen att fasa ut giftiga kemikalier i vardagen". Trots att mycket forskning kvarstår inom området så vet man att kemikalier kan bli skadliga för människan när de interagerar med varandra, den s.k. cocktail eller kombinationseffekten. Det är därför viktigt att kunskap finns vid upphandlingsprocessen om vilka giftiga ämnen som kan finnas i material som används på lekplatser.

Återvunna bildäck

Det mest självklara på en lekplats är gungan. Det förekommer fortfarande att gungorna tillverks av återvunna bildäck som ursprungligen tillverkats för ett helt annat ändamål. De innehåller därför olämpliga substanser för barn att komma i kontakt med. Återvunna bildäck används även till gungbrädor, linbanor, fallskyddsplattor, underlag under gummigolv till m.m

Innehåll	Ha- oljor med PAH:er, metaller, ftalater, fenoler
Miljöpåverkan	Lokal förorening, spridning av gummipartiklar, spridning via lakvattnet
Hälsoeffekter	Ett flertal PAH:er klassas som cancerframkallande ¹
Förbud	Sedan 1 januari 2010 är det förbjudet att använda HA-oljor vid tillverkning av däck ²
Alternativ	Gungor av plast eller nytillverkade gummidäck avsedda för barn

Träskyddsmedel

För barn är sand livsmedel och barn smakar gärna på sanden. Det är därför viktigt att träsargar m.m. inte avger några gifta ämnen till sanden. Träskyddsmedel som innehåller kemikalier klassas som bekämpningsmedel och ska vara godkända av kemikalieinspektionen³. Det finns idag ett flertal miljö- och hälsovänligare alternativ istället för trä behandlat med giftiga träskyddsmedel.

Innehåll	Kreosot, arsenik, koppar, krom, Borsyra / borax, Jod-propynylbutylkarbamat (IPBC), Tebukonazol, Propikonazol, Zink
Miljöpåverkan	Lokal förorening, Giftigt för vattenlevande växter och djur, klassas som farligt avfall
Hälsoeffekter	Bioackumulerande, cancerogena, djurförsök visar på nedsatt fertilitet och fosterskador hos flera djurarter
Förbud	Kreosot ⁴
Alternativ	Obehandlat trä, tryckimpregnerat med linolja, värmebehandlat, Svanen märkt virke ⁵

Plast/gummi

Ftalater är en typ av mjukgörare som bl.a. används till att göra gummi och plast mjuk. Ett flertal ftalater är förbjudna i leksaker och barnvårdsartiklar. Då användningsområdet är brett för ftalater så blir det totala exponeringsscenarioet högt. På en lekplats skulle studsmattor, fallskyddsplattor eller liknande kunna innehålla ftalater. Förbjudna ftalater har påträffats i höga halter i bl.a. leksaker. Stor del av Sveriges import av leksaker kommer ifrån Kina⁶.

Innehåll	Ftalater (DEHP, DBP, BBP DINP, DIDP och DNOP) Blyföreningar
Miljöpåverkan	
Hälsoeffekter	Störningar i kroppens hormonsystem, som kan skada könsutveckling och fertilitet, och leda till cancer. Även allergi, astma, fetma och diabetes kan i vissa fall härledas exponering för ftalater
Förbud	Förbud mot ftalater i leksaker ⁷ Reach, förordning (EG) nr 1907/2006, bilaga XVII, punkterna 51 och 52
Alternativ	Kontrollera med tillverkaren om kunskap finns om innehållet

Fotnoter:

1 Enligt KemIs prioriteringsguide

2 REACH förordningen bilaga XVII, punkt 50

3 KemIs information om träskyddsmedel på www.kemi.se

4 REACH förordningen bilaga XVII, punkt 31

5 Svanenmärkt hållbart/beständigt trävirke är ett alternativ till virke som impregnerats på traditionellt sätt, och kännetecknas av att inga tungmetaller eller biocider har tillsatts, virket inte ger upphov till problem i avfallsfasen, virket är producerat från hållbart skogsbruk, virket har tillräcklig biologisk hållbarhet

6 www.kemi.se/Documents/Publikationer/Trycksaker/Tillsyn/Tillsyn1_06_Kemikalier_i_leksaker.pdf

7 REACH förordningen bilaga XVII, punkt 50 och 52

Hjälpmedel vid upphandling av lekplatsmaterial

- Ställ krav i upphandlingen på redogörelse för innehåll i varorna.
- Alla som tillverkar, importerar eller säljer varor som innehåller mer än 0,1 procent av ett särskilt farligt ämne (ämne på kandidatlistan) är skyldig att uppge detta till yrkesmässigt verksamma mottagare.
Konsumenter ska på begäran få samma information inom 45 dagar.
- Ta reda på vad eventuell certifiering av materialet egentligen innebär.
- Den som säljer träskyddsbehandlat virke är skyldig att lämna skriftlig information om verk-samma beståndsdelar i träskyddsmedlet, begränsningar i användning, hur virket lämpligen bearbetas, hälsorisker och skyddsåtgärder samt hur avfall från virket ska tas omhand.
- Använd kemikalieinspektionens hemsida för att söka information.
- Med hjälp av Kemikalieinspektionens prioriteringsguide kan man söka på ämnen och få in-formation om deras miljö- och hälsofarliga egenskaper, få information om prioriterade hälso-och miljöegenskaper samt hitta ämnen som ingår i ämnesgrupper och olika produkttyper.

Linköpings kommun
Miljö och samhällsbyggnadsförvaltningen
Postadress: Linköpings kommun, 581 81 Linköping
Telefon: 013 - 20 64 00 E-post: kommunen@linkoping.se www.linkoping.se

Linköping
Där idéer blir verklighet